

ВІДГУК

офіційного опонента, завідувача кафедри оториноларингології з офтальмологією Полтавського державного медичного університету, кандидата медичних наук, Безеги Михайла Івановича на дисертацію аспіранта кафедри оториноларингології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика **Овсієнка Максима Олександровича «Клініко-функціональне обґрунтування об'єму хірургічної корекції структур передніх відділів носа та верхнього носового ходу при септопластиці»**, подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика ДФ 26.613.231, створену на підставі рішення вченої ради Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика від **14.05.2025 (протокол № 5)** на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

1. Актуальність обраної теми дисертації

Порушення носового дихання, спричинене викривленням носової перегородки та супутніми анатомо-функціональними змінами, залишається однією з найпоширеніших проблем у клінічній оториноларингології. Септопластика є визнаним хірургічним стандартом корекції цієї патології, проте навіть після технічно успішних операцій у частини пацієнтів, не зважаючи на покращення носового дихання, зберігаються скарги на недостатню його якість, що відображається на психоемоційних показниках якості життя. Це свідчить про наявність окремих індивідуальних особливостей функції та анатомії носа, які не враховуються при визначенні хірургом необхідного обсягу хірургічного корегуючого втручання. Зокрема це може бути нюхова функція, яка тісно пов'язана з аерацією верхнього носового ходу, а відповідно із анатомічними структурними змінами у передньо-верхніх відділах носа, що порушують напрямки повітряних потоків в порожнині носа.

Дисертація Овсієнка М.О. присвячена розв'язанню саме цього актуального завдання – визначення впливу анатомічних особливостей, зокрема ВНК та нюхової функції, як фактора, що може визначати якість носового дихання, так і психоемоційне-сприйняття якості життя.

Результати таких досліджень можуть стати основою для персоніфікованого підходу до прогнозування обсягу септопластики з кращим функціональним результатом.

2. Зв'язок теми дисертації з державними та галузевими програмами

Дисертація виконана як фрагмент науково-дослідної роботи кафедри оториноларингології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика в межах тем НДР № 0117U006094 (2017–2021 рр.) та № 0118U006634 (2022–2026 рр.). Автор є безпосереднім виконавцем, що відображено в обсязі проведених ним досліджень та публікацій.

3. Новизна досліджень та одержаних результатів

Наукове значення роботи полягає у встановленні впливу змін ВНК на сприйняття запахів, що дозволило ідентифікувати кондуктивну гіпосмію, як вагомий чинник післяопераційної психоемоційної незадоволеності пацієнтів результатом втручання. На основі клініко-експериментальних досліджень автором визначено нормативне значення співвідношення площі верхніх та нижніх відділів внутрішнього носового клапана ($0,7 \pm 0,02$) і доведено, що його зменшення асоціюється з виникненням кондуктивної гіпосмії.

У дисертації запропоновано власну функціонально обґрунтовану методику прогнозування обсягу хірургічного втручання при септопластиці, який враховує коефіцієнт співвідношення площі верхньої та нижньої частин внутрішнього носового клапана, і полягає в прогностичному біоімейджинговому моделюванні просвіту ВНК.

4. Теоретичне значення результатів дослідження

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у розширенні наукових уявлень про механізми формування психоемоційної оцінки функціональної ефективності септопластики за психоемоційними показниками її впливу на якість життя пацієнтів та в науковому обґрунтуванні методики передопераційного планування обсягу хірургічного втручання у пацієнтів з викривленням перегородки носа.

В роботі поглиблено знання щодо патофізіології носового дихання, зокрема встановлена роль ВНК як ключової структури, що регулює напрямок повітряного потоку до нюхової зони і забезпечує надходження до неї одорантів. Крім того, у клініко-експериментальному дослідженні доведено вплив коефіцієнта співвідношення площ верхньої та нижньої частин просвіту клапана на гостроту сприймання запахів і зроблено висновок про необхідність врахування цього критерію при прогнозуванні об'єму корекції структур передньо-верхніх відділів носа при септопластиці.

5. Практичне значення результатів дослідження

Запропонована методика планування об'єму втручання є доступною для широкого клінічного впровадження, оскільки базується на використанні відеоендоскопічного обладнання та стандартного програмного забезпечення. Це дозволяє легко інтегрувати її у щоденну практику отоларинголога. Методика передбачає індивідуальне планування обсягу втручання, що знижує ризик гіпо- та гіперкорекції, покращуючи функціональні результати операцій. Її ефективність підтверджується статистично достовірним покращенням як нюхової функції (за результатами «Sniffin' Sticks»), так і якості життя пацієнтів згідно з валідованими опитувальниками, зокрема SNOT-22. Результати свідчать про клінічну доцільність впровадження біоімейджингового аналізу, як обов'язкового етапу при плануванні септопластики в пацієнтів із порушенням носового дихання.

6. Впровадження результатів дослідження

Результати дослідження впроваджено у лікувальний процес отоларингологічного відділення КНП «КМКЛ № 9» м. Києва а також у

навчальний процес кафедри оториноларингології НУОЗ України імені П.Л. Шупика під час проведення циклів тематичного удосконалення та спеціалізації лікарів-оториноларингологів.

7. Особистий внесок здобувача

Формулювання гіпотези, планування методології дослідження, аналіз отриманих результатів з формуванням висновків здійснено дисертантом у співпраці з науковим керівником. Відбір пацієнтів для дослідження, їх лікування, клінічні обстеження, формування наукової бази даних і їх статистична обробка належить дисертанту. Всі хірургічні втручання проведені автором особисто. Висновки і основні положення дисертації сформульовані при консультативній допомозі наукового керівника.

8. Повнота викладення матеріалів в опублікованих працях

Основні наукові результати, отримані здобувачем у процесі виконання дисертаційної роботи, викладено у чотирьох наукових статтях. З них дві опубліковані у наукових журналах, що індексуються у міжнародній наукометричній базі даних Scopus. Ще дві публікації розміщено у фахових виданнях, які включено до переліку наукових видань, рекомендованих Міністерством освіти і науки України. Крім того, результати дослідження були представлені у формі трьох тез доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій і з'їздів.

9. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації)

У тексті дисертації відсутні ознаки академічного плагіату, фальсифікації або фабрикації даних. Усі наведені дані мають чітке джерельне підґрунтя або отримані в результаті власного наукового пошуку здобувача. Крім того, робота пройшла перевірку на плагіат за допомогою програми StrikePlagiarism – порушень не виявлено. Таким чином, дисертаційна робота виконана з

дотриманням вимог академічної доброчесності відповідно до чинного законодавства України.

10. Ступінь обґрунтованості та достовірність положень, висновків, рекомендацій, котрі сформульовані у дисертації

Положення, сформульовані у дисертаційній роботі Овсієнка М.О., мають достатній ступінь теоретичного та практичного обґрунтування. Висновки базуються на аналізі об'єктивних клініко-інструментальних показників, отриманих у ході дослідження з використанням валідних методик. Достовірність результатів забезпечена відповідним обсягом вибірок, включаючи контрольні групи, чіткою організацією дослідження, застосуванням статистичних методів, що відповідають сучасним науковим стандартам. Експериментальні моделі, що імітують звуження внутрішнього носового клапана, підтверджують зроблені клінічні припущення. Практичні рекомендації є логічним продовженням отриманих результатів і мають прикладне значення для удосконалення хірургічного планування при септопластиці. Таким чином, положення, висновки та рекомендації, представлені в дисертації, можна вважати обґрунтованими та такими, що можуть бути впровадженими в науковий процес та клінічну практику.

11. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому

Дисертаційна робота Овсієнка М.О. є цілісним, логічно структурованим і завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам до кваліфікаційних праць на здобуття ступеня доктора філософії. Структура дисертації має зрозумілу послідовність наукового пошуку: від актуальності проблеми, постановки мети, завдань і формулювання гіпотези, до наукового підтвердження її вірності та розробки на отриманих результатах власної методики прогнозування результатів септопластики.

Дисертація викладена українською мовою на 115 сторінках друкованого тексту. Її структура охоплює всі обов'язкові розділи: вступ, огляд наукової літератури, опис матеріалів і методів дослідження, викладення результатів власних клініко-експериментальних спостережень, їх аналіз і узагальнення,

висновки, а також бібліографічний список. Ілюстративний матеріал представлений 14 рисунками та 17 таблицями, що забезпечує гарне сприйняття роботи в цілому. Список використаних джерел налічує 257 найменувань, серед них переважна кількість (253) надрукованих латиницею.

У розділі «**Вступ**» дисертаційної роботи Овсієнка М.О. подано загальну характеристику дослідження, коротко, але переконливо обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання дослідження, окреслено його наукову новизну та практичне значення.

Огляд літератури виконаний на належному рівні й охоплює актуальні джерела останніх років. Представлений аналіз сучасного стану проблеми дозволяє чітко простежити логіку вибору теми дослідження та підводить до формулювання наукової гіпотези і постановки практичних завдань.

У розділі «**Матеріали і методи дослідження**» представлено дизайн дослідження, характеристика наукової бази та використані в роботі методики дослідження; подано опис клінічного матеріалу. Клінічний матеріал включає 205 пацієнтів із порушенням носового дихання, серед яких 130 – були задіяні в проспективне дослідження, а 75 – в ретроспективне. До контрольної групи увійшли 27 осіб.

Звертає на себе увагу дещо зайва деталізація окремих методів дослідження. Статистична обробка результатів здійснена з дотриманням методологічних вимог і забезпечує об'єктивність інтерпретації отриманих даних.

Підрозділи, присвячені **власним дослідженням**, послідовно висвітлюють перебіг наукової роботи, логічно структуровані та супроводжуються наочними ілюстраціями. У першій частині автор обґрунтовує гіпотезу щодо ролі нюхової функції, зокрема її кондуктивного компонента, у формуванні суб'єктивного відчуття ефективності носового дихання після септопластики. Обґрунтовано, що зниження гостроти нюху у пацієнтів без підвищеного опору є потенційною причиною їхньої незадоволеності результатами хірургічного лікування. У наступній частині наведено експериментально-клінічне підтвердження впливу

конфігурації просвіту внутрішнього носового клапана на забезпечення функціонування нюхового аналізатора. Моделювання його часткового звуження показало, що при незмінному опорі повітря порушується нюхова провідність, що підтверджує роль ВНК у забезпеченні повноцінного доступу одорантів до нюхової зони.

Завершальні розділи присвячені розробці методики прогнозування обсягу хірургічного втручання, яка ґрунтується на біоімейджинговій обробці відеоендориноскопичних даних та віртуальному моделюванні просвіту ВНК. Застосування цього інструменту дозволило досягти поліпшення клінічних результатів за рахунок урахування не лише вентиляційної, а й нюхової функції носа при плануванні септопластики.

12. Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

Не зважаючи на високий рівень виконання роботи, все ж по ходу її вивчення виявлені окремі огріхи, помилки, хоч вони мають більш вірогідно технічний характер (інтервали, форматування, невдалі скорочення в таблицях).

Але зазначенні зауваження не применшують наукову значимість і практичну цінність дисертаційної роботи.

Разом з тим, в ході рецензування роботи виникли наступні запитання:

1. Що включає термін «біоімейджинг» у Вашій назві методики прогнозування ?
2. Якими критеріями Ви користувались при моделюванні звуження верхньої частини ВНК гелем в експериментальному дослідженні ?
3. На скільки Ваша методика прогнозування об'єму втручання є складною для повторювання ?

13. Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Овсієнка Максима Олександровича «Клініко-функціональне обґрунтування об'єму хірургічної корекції структур передніх відділів носа та верхнього носового ходу при септопластиці» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що має суттєве теоретичне та практичне значення для розвитку сучасної функціональної ринохірургії.

За актуальністю, обсягом опрацьованого матеріалу, науковою новизною, обґрунтованістю висновків та практичних рекомендацій і структурою оформлення дисертаційна робота Овсієнка М.О. «Клініко-функціональне обґрунтування об'єму хірургічної корекції структур передніх відділів носа та верхнього носового ходу при септопластиці» повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, визначеним наказом МОН України №40 від 12.01.2017 р. та положенням Постанови Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент
завідувач кафедри
оториноларингології з офтальмологією
Полтавського державного
медичного університету,
кандидат медичних наук,

ЛІДПИС ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
З. Г. Бойко

Михайло БЕЗЕГА